

Psalm 137:2b – harpen, citers of lieren?

Net als de vraag over Psalm 137:2a, is ook deze vraag weliswaar interessant, maar in relatie tot het thema van de gehele psalm toch van ondergeschikte betekenis. Maar toch ... Om te beginnen de transliteratie en de woord-voor-woord-vertaling, waarbij het betreffende woord hebben weergegeven als xxx.

"ál "araaviém b.toocháah | aan populieren in haar midden
taaliénoe kinorootéinoe | hebben wij opgehangen onze xxx

Het woord waar het nu om gaat is **kinóor**, hier gegeven als meervoud en bovendien voorzien van een bezittelijk suffix, 'van ons'.

Om te beginnen dit vers in een aantal vertalingen.

- Statenvertaling:** Wij hebben onze harpen gehangen aan de wilgen, die daarin zijn.
Van der Palmvertaling: Aan de wilgen in dat land, hebben wij onze cithers opgehangen.
NBG: Aan de wilgen aldaar hingen wij onze citers; ...
NW: Aan de populierbomen in haar midden Hingen wij onze harpen op.
Herziene NW (2017): Aan de populieren in haar midden hingen wij onze harpen.
Soncino – The Psalms: Upon the willows in the midst thereof We hanged up our harps.
A.C. Feuer - Tehillim: On the willows within it we hung our *kinors*.
Gerhardt/van der Zeyde: Aan de populieren rondom hadden wij onze harpen gehangen.
Willibrordv. (1996): ... onze citers hingen al aan de wilgen.
Naardense Bijbel: Aan de wilgen die daar staan hebben wij onze harpen gehangen.
NBV: In de wilgen op de oever hingen wij onze lieren.
NIV: There on the poplars we hung our harps.
TLVG: Hoog in de populieren hadden wij onze lieren gehangen.

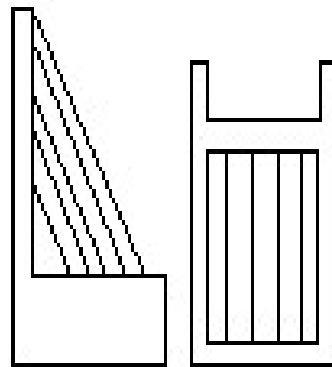
We komen dus tegen (in alfabetische volgorde): citer, harp en lier. Daarbij komt als eerste natuurlijk de vraag aan de orde: wat is de betekenis van deze genoemde begrippen? Wat voor muziekinstrumenten worden er bedoeld met die aanduidingen?

De overeenkomst tussen deze drie instrumenten is dat ze alle drie een klankkast hebben, met snaren zijn bespannen en worden bespeeld door de snaren te tokkelen, hetzij met de vingers, hetzij met een plektrum.

Op basis van een aantal encyclopedieën kunnen we de verschillen als volgt omschrijven:

- a) De citer is een snaarinstrument dat voornamelijk bestaat uit een vlakke klankbodem, bespannen met meerdere snaren.
- b) De harp is een snaarinstrument waarvan de snaren in schuine richting van de klankkast naar de hals van het instrument lopen; het bouwprincipe is dat van een driehoek, waarin een klankkast is geïntegreerd.
- c) De lier bestaat uit een klankkast, twee armen en een dwarsbalk; de snaren lopen van de voorkant van de klankkast naar de dwarsbalk.

Het verschil tussen de harp en de lier wordt duidelijk in onderstaande tekening: links de harp, rechts de lier.

Het probleem met de vraag is, dat er uit de vroegste geschiedenis der Hebreëën geen afbeeldingen zijn die hier antwoord op kunnen geven. Wel zijn er afbeeldingen uit de oude Soemerische en Egyptische geschiedenis, die een licht kunnen werpen op de zaak. Ook zijn er opgravingen gedaan, zoals hieronder een gereviseerde oude boogharp.

Arched Egyptian harp made of wood.
From the tomb of Thauenany, Western Thebes,
The Tombs of the Nobles, New Kingdom, XVIII Dynasty, 1534-1296 B.C.
British Museum, London.

In 1929 groeven archaeologen in het oude Ur, in Irak een aantal koninklijke graven op. In een hoek van een van de graven bleek een stapel muziekinstrumenten te zijn, drie lieren en een harp.

Deze instrumenten zijn gerestaureerd. Hieronder een lier, waarbij de typerende vorm ervan duidelijk te zien is.

En uiteraard zijn er veel meer voorbeelden van. Het gaat hierbij op dit moment dus om de specifieke verschillen tussen harp en lier. Vanuit de oudste Joodse samenleving, dus van de periode waarin de Psalmen tot stand kwamen, zijn er geen afbeeldingen beschikbaar; wel zijn er later afbeeldingen op munten, zoals de onderstaande munt uit de zg. Bar-Kochba-periode waarop een lier voorkomt. De afbeelding was een eerbetoon aan David; het wordt 'de Davidsharp' genoemd, maar is qua vorm in feite een lier – iets dat kennelijk ook doorwerkt in de vertaling van de betreffende Hebreeuwse woorden.

Silver coin (shekel) with *Kinnor of David*.
A Simon Bar Kochba's coin *For the Freedom of Jerusalem*, ca. 132-135 C.E.

Terug daarom nu naar de vraag, wat wordt er bedoeld met **kinóor**?

Het is in dit verband goed om er meteen een ander snaarinstrument bij te betrekken dat óók in de Bijbel voorkomt, de **néevel**. De **néevel** komt zo'n 27 keer voor in de Bijbel, maar relatief laat; als eerste komt het voor in 1 Samuël 10:5, waar het kennelijk wordt gebruikt in de kring der profeten. Er wordt waarschijnlijk ook gesproken over een tiensnarige variant van het instrument.

De **kinóor** wordt ruim 40 keer genoemd, maar al héél vroeg in de Bijbelse geschiedenis, Genesis 4:21; het is ongetwijfeld een veel ouder instrument dan de **néevel**, een geschiedenis die teruggaat tot de pre-diluviaanse periode. Hoewel de **néevel** en de **kinóor** in een aantal gevallen als verschillende instrumenten naast elkaar voorkomen in een specifiek ensemble, zijn ze toch verschillend.

Hoe wordt het woord **kinóor** vertaald? En **néevel**? Hieronder een overzicht van een aantal handboeken.

	kinóor	néevel
Benjamin Davidson geeft in <i>The Analytical Hebrew and Chaldee Lexicon</i> :	<i>harp or lyre</i>	<i>a musical instrument (...) generally considered to have been a kind of lute</i>
Fürst in <i>Hebräisches und Chaldäisches Handwörterbuch über das Alte Testament</i> :	<i>Cithar, (...) sie gilt als das allgemeinste Instrument der Hebräer, wurde als Saiteninstrument im hebr. Altertum mit der Hand gespielt.</i>	Name eines bauchigen Ton-Instruments, etwa <i>Harfe</i>
Gesenius in <i>Hebräisches und Aramäisches Handwörterbuch über das Alte Testament</i> :	ein Saiteninstrument, Zither	Harfe
Koehler / Baumgartner in <i>Lexicon in Veteris Testamenti Libros</i> :	Zither (Leier?)	Von der Form Saiteninstrument, Harfe?
Brown/Driver/Briggs noemen in <i>Hebrew and English Lexicon of the Old Testament</i> :	<i>lyre, stringed instrument used for popular as well as sacred music</i>	a musical instrument, either a portable harp, or a lute, guitar (with bulging resonance body at lower end)
Lisowsky's <i>Konkordanz zum Hebräische Alten Testament (d/e/l)</i> :	Zither / zither / cithara	Harfe? / harp? / lyra?
<i>The Complete Hebrew-English Dictionary</i> van R. Alcalay	modern Hebreeuws: violin vroeger: harp, lyra	harp, lyra

Op grond van deze publicaties vinden alle drie de vertalingen steun voor hun keuze. Hieronder nog een aantal inhoudelijke toelichtingen op het woord **kinóor**, afkomstig uit een aantal encyclopedische werken.

▪ **Music encyclopedia:**

Kinnor - Biblical string instrument, usually assumed to have been a plucked lyre, and the most important melodic instrument in ancient Israel. The term is also the modern Hebrew name for the violin.

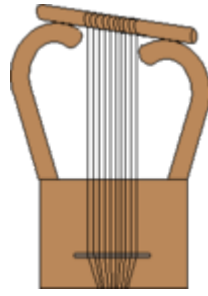
▪ **Music of the Bible:**

The reasons for supposing that the Hebrew *Kinnor* was identical with the lyre are very strong. In the first place, the lyre is the earliest practical form of stringed instrument of which we have any representation, for it is figured on a fragment of a bas-relief found at Tell-Loh, among the ruins of the palace of an early Babylonish king, Gudea (3000-2800 B.C.), where it not only appears with eleven strings but in a shape which suggests that it was already an elaboration of a yet earlier and simpler instrument. In the same way the *kinnor* appears in Bible history as the first and representative type of all stringed instruments. Secondly, it was always considered the national instrument of the Hebrews—the favourite of David, their greatest king and hero: for this reason the lyre—in some of its later forms—appears on Jewish coins.

▪ Op **Wikipedia** staat onder het lemma Kinnor:

Kinnor (Hebrew: כנור) (also Harp of David) is the Hebrew name for an ancient Israelite lyre mentioned in the Bible Genesis iv. 21 and commonly translated as harp. The identification of the instrument is uncertain, but historians of musical instruments say it is similar to the Greek cithara, which was in use among the Semitic peoples.

▪ **Jewish encyclopedia:**

The ancient Hebrews had two stringed instruments, the "*kinnor*" and the "*nebel*". In the English versions of the Old Testament the former word is wrongly translated "harp." In both instruments the strings were set in vibration by the fingers, or perhaps by a little stick, the plectrum (as Josephus says). Bow instruments were unknown to the ancients. (...)

The *kinnor* and *nebel* are often mentioned together. As in the case of all instrumental music among the Hebrews, they were used principally as an accompaniment to the voice. Instruments were used on joyous occasions, such as banquets and festive processions (Gen. xxxi. 27; I Sam. x. 5; II Sam. vi. 5; Isa. v. 12), and especially in the Temple service (Ps. xxxiii. 2, xliii. 4; Neh. xii. 27; I Chron. xvi. 5); here also in accompaniment to songs of praise and thanksgiving (I Chron. xvi. 16; II Chron. v. 12; Ps. xxxiii. 2, lvii. 9, lxxi. 22). They were never used on occasions of mourning (Isa. xxiv. 8; Ezek. xxvi. 13; Lam. v. 14; Ps. cxxxvii. 2; Job xxx. 31).

The more popular of the two instruments was the *kinnor*, which is much more frequently mentioned in the Old Testament than the *nebel*. Its invention is ascribed to Jubal (Gen. iv. 21). It was used on family occasions and at popular festivals (Gen. xxxi. 27; Job xxi. 12), and was played upon both by the noble and by the lowly. David, the shepherd-boy, was a noted player (I Sam. xvi. 16).

The *nebel*, on the other hand, seems to have been reserved exclusively for religious occasions (Amos v. 23; Ps. cxliv. 9). In connection with secular events (Amos vi. 5; Isa. xiv. 11), its use appears to have been regarded as unseemly and profane. Regarding the form of the two instruments, it is evident from the Old Testament that they could be played while the performer was walking (I Sam. x. 5; II Sam. vi. 5; Isa. xxiii. 16); hence they must have been easy to carry.

Reliance must therefore be placed upon tradition and the analogies furnished by the ancient Greek, Egyptian, and Babylonian instruments. The translation of "*kinnor*" by *κιθάρα* presupposes a similarity between the Hebrew and the Greek instruments, a supposition that is confirmed by the illustrations of the *kinnor* found on Jewish coins, which is very similar to both the Greek lyre and cithara. (...)

▪ International Standard Bible Encyclopedia:

The *Kinnor*: The Old Testament gives us no clue to the form or nature of the *kinnor*, except that it was portable, comparatively light, and could be played while it was carried in processions or dances. The earliest authority to which we can refer on the subject is the Septuagint. While in some of the books *kinnor* is rendered by *kinnura*, or *kinura* - evidently a transliteration - in others it is translated by *kithara*. (...) The *kithara*, which in its general outlines resembled the lyre, consisted of a rectilinear-shaped sound box from which rose two arms, connected above by a crossbar; the strings ran down from the latter to the sound-box, to which, or to a bridge on which, they were attached. (...)

The evidence furnished by Jewish coins must not be overlooked. Those stamped with representations of lyre-shaped instruments have been assigned to 142-135 BC, or to 66-70 AD. On one side we have a *kithara*-like instrument of 3 or more strings, with a sound-box resembling a kettle. It is true that these coins are of a late date, and the form of the instruments shown on them has obviously been modified by Greek taste, but so conservative a people as the Jews would hardly be likely to adopt an essentially foreign object for their coinage.

Het geheel overziend is in de vertaling 'Tot lof van God – het Boek der Psalmen' gekozen voor het woord 'lier' als weergave van het Hebreeuwse **kinóor**, het woord 'harp' wordt gebruikt als vertaling van **néevel**. Terug naar Psalm 137:2b, deze beide vormen van muziekinstrument zouden zich uitstekend lenen voor het verstoppertje ervan in de takken van een boom, of dat nu een wilg of populier zou zijn ...

Voor het laatst bijgewerkt: 4 juni 2019